

Monopson på arbetsmarknaden. Svar till Lind

NIKLAS ELERT, NIKLAS
RUDHOLM OCH HANS SEERAR
WESTERBERG

REPLIK

Vi skulle vilja tacka Daniel Lind (2024) för att han svarade på vår replik (Elert m fl 2024), men också göra några klarlägganden. De handlar dels om vår teoretiska referensram, dels om hur vi empiriskt belägger eller förkastar de förut-sägelser teorin ger.

För det första menar Lind i repliken att den relevanta jämförelsen med monopson i dagens forskning är den neoklassiska arbetsmarknadsmodellen. Vi håller inte med och tycker att vi gör en rimligare jämförelse. I vår studie jämförs i stället två olika typer av ofullständig konkurrens, en där företagen har marknadsmakt och en där fackföreningarna har det.

Att arbetsmarknaden kännetecknas av ofullständig konkurrens och marknadsmakt är alltså fundamentalt i vår analys, frågan är bara *vem* som har makten över lönebildningen, fackföreningarna eller företagen? Om lönerna ligger över de som leder till full sysselsättning har facken marknadsmakt, om de ligger under den nivån har företagen marknadsmakt.

För det andra fokuserar vår litteraturstudie på den del av litteraturen som både undersöker nödvändiga *och* tillräckliga villkor för monopson, och som gjorts med metoder för att fånga kausala samband och inte endast korrelationer. Lind skriver att vi därför gör en ”avvikande – och alltför bokstavstrogen – tolkning av vad som krävs för att monopson ska föreligga” (s 62).

Det här är första gången någon kritiserat oss för att vara *för* vetenskapligt stringenta. Att test av teori uppfyller

såväl nödvändiga som tillräckliga villkor och att de empiriska metoder som används fångar kausala samband är normalt grundläggande krav för publicering. Och ja, vi är kritiska mot att delar av monopsonlitteraturen trots detta kommer undan med att bara testa nödvändiga, men icke tillräckliga, villkor för monopson.

Några av de monopsonstudier som Lind refererar till studerar sambandet mellan antalet företag på en lokal arbetsmarknad och olika arbetsmarknadsutfall, och om marknader med fler företag (t ex Stockholm jämfört med Umeå) också har högre löner tas detta som stöd för monopson. Men korrelation utgör inte kausalitet: resultaten skulle också kunna ha andra orsaker. Dessa studier ska därför inte okritiskt tas som bevis för att monopson existerar på marknaden i fråga.

Vidare tolkar Lind vår litteraturstudie som att ”minimilöner många gånger kan höjas utan att det får betydande negativa konsekvenser på sysselsättningen” (s 62). Detta eftersom ungefär hälften av alla studier rapporterar icke-signifikanta effekter, något vi är tydliga med. Återigen kan detta inte tas som bevis för att monopson existerar på marknaden i fråga – monopsonmodellen förutspår ju att sysselsättningen borde *öka* när minimilönerna höjs och statistiskt insignifikanta resultat kan, som vi påpekade redan i vår förra replik, ha många orsaker (selektion i var och när reformer genomförs, dåligt valda kontrafaktiska jämförelsegrupper, små urvalsstorlekar, olämpliga statistiska modeller, m m). Ifall vi hade tolkat de insignifikanta resultaten vi rapporterar som stöd för modellen med facklig lönesättningsmakt utgår vi från att andra forskare hade protesterat.

Minimilönereformer kan också studeras med metoder specifikt designade för att påvisa kausalitet och det alltså den typen av studier vi fokuserar på i vår

Niklas Elert är doktor i nationalekonomi och verksam vid Handelns Forskningsinstitut (HFI). Han är medlem i Produktivitetskommissionen.
niklas.elert@hfi.se

Niklas Rudholm är professor i nationalekonomi och verksam vid HFI.
niklas.rudholm@hfi.se

Hans Seerar Westerberg är doktor i nationalekonomi och verksam vid HFI.
hans.westerberg@hfi.se

litteraturstudie om det vetenskapliga underlaget för monopson. Som vi redan redogjort för i vår första replik till Lind är detta stöd svagt oavsett var i världen vi tittar och helt obefintligt i de nordiska länderna.

Vår litteraturgenomgång visar i stället att det är fackföreningar som har marknadsmakt i de nordiska länderna, vilket gjort att ingångslönerna ligger över de nivåer som skulle ge full sysselsättning. När ingångslönerna sänks ökar därför sysselsättningen och om målet är att nå full sysselsättning även för

grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, t ex ungdomar och invandrare, borde fackföreningarnas marknadsmakt begränsas så att kostnaderna för att anställa minskar.

REFERENSER

Elert, N, N Rudholm och H Seerar Westberg (2024), "Svar till Lind. På spaning efter den monopson som flytt", *Ekonomisk Debatt*, årg 52, nr 8, s 52–57.

Lind, D (2024), "Gammal skåpmat hämmar förståelsen av svensk arbetsmarknad. Svar på repliker", *Ekonomisk Debatt*, årg 52, nr 8, s 58–65.